

Tomislav Zdenko TENŠEK

ISUS KRIST JE ISTI JUČER, DANAS I ZAUVIJEK (Heb 13, 8)*

Sažetak

Izlaganje polazi od tvrdnje da vjera Crkve od samih početaka kršćanstva počiva na navještaju Isusa koji je Gospodin. Slijedi sažeta informacija o problematici povijesnog Isusa i Krista vjere od prosvjetiteljstva do danas. Potom se ukazuje na sadašnje zanimanje za povijesnog Isusa koje kršćane obvezuje na oslušivanje što današnji ljudi misle i očekuju od Isusa. Na temelju sociološkog i egzistencijalnog uočavanja primjetljivo je, naročito kod mladih generacija i kod socijalno zauzetih pojedinaca i skupina u društvu, kako kršćana tako i nekršćana, pozitivno promatranje Isusa u njegovoj ljudskoj i socijalnoj dimenziji. U tom se privlačnom govoru, međutim, zanemaruje i gotovo potpuno otklanja Kristovu božansku i spasenjsku ulogu. Zato je nužno ukazati na cjelovitost Kristova čovjštva i božanstva. U tom cilju neophodno je posegnuti za pronalaženjem lika Isusa Krista u svjetlu Novoga Zavjeta. Tu primjećujemo dvojak put kojim se kršćani prvih generacija približuju Isusu Kristu: ascendentni, tj. uzlazni; na temelju osobnog iskustva i dodira s povijesnim Isusom oni prepoznaju proslavljenog Krista i osvjedočeno ga navješćuju; drugi je put discendentni ili silazni; polazeći od proslavljenog i preegzistentnog Krista kršćani prepoznaju Isusa u konkretnom svjedočenju oslanjajući se na njegov povijesni lik. Ovaj dvojaki put kod prvih kršćana ima za cilj upoznati Isusa Krista i živjeti u Isusu Kristu. Na tim temeljnim postulatima Crkva je domislila i postavila temeljne dogmatske okvire svoje vjere u Krista pravoga Boga i pravoga čovjeka. Drugi dio izlaganja bavi se pokušajem traženja odgovora na pitanje kako doći do živog susreta s živim Kristom danas i kako Krista ponuditi čovjeku danas. U traženju odgovora upozoreno je na nekoliko ponuda: 1. uključiti Krista objave u suvremeni svijet; 2. ponuditi Krista svijetu kao apsolutnu odrednicu života; 3. poraditi na evangelizacijskom nastojanju, tako da Krist bude živ u Crkvi, u konkretnoj crkvenoj zajednici i u sakramentima, u riječi Božjoj, u čovjeku kao hramu Kristovu, te u kozmičkom posredništvu.

Ključne riječi: Isus Krist, povijesni Isus, Krist vjere, svijet, Crkva, čovjek, spasenje.

* Predavanje održano na Ekumenskom kolokviju "Katolici i pravoslavci" 25. studenoga 2000. na Vrhbosanskoj katoličkoj teologiji. - *Napomena urednika.*

Uvod

Teološki govoriti danas o otajstvu Kristovu nije moguće bez početnog pitanja koje uključuje i kritički problem kršćanske vjere, a sadržan je u navješćaju vjere u *Isusa* koji je *Gospodin*. Naime, u ta dva imena, odnosno naslova, sjedinjuje se jedinstvena formula vjere, istovremeno drevna i koncizna, a izražava dvije dimenzije otajstva, povijest i vjeru. Prvi naslov, ime *Isus*, izražava veoma preciznu povijesnu činjenicu osobe koja objektivno pripada povijesti, dade se vremenski i prostorno odrediti. Drugi naslov, ime *Gospodin*, pripada otajstvu vjere. Pratimo li nastanak i evoluciju ovoga imena, zaključujemo da je izrastao iz prvobitne kršćanske zajednice. Izražava vjeru u onoga koga je Bog Otac poslao u ovaj naš zemaljski svijet i kojega je, nakon smrti, uskrisio i posadio uza svoju desnicu. To ime nadilazi svaku vremensku i prostornu ogradu. Vjera u njemu promatra jedinog Spasitelja svijeta.¹ On je isti "jučer i danas - i uvijek" (Heb 13, 8).

Prema svjedočanstvu ispovijesti vjere prvih kršćanskih generacija, kršćani ispovijedaju usko jedinstvo i identičnost između povijesnog imena i imena vjere. Odnos između jednoga i drugog imena različito je postavljen, ovisno o različitosti teoloških perspektiva. Uzimajući u obzir ovu početnu problematiku glede imena, valja imati u vidu da središte interesa knjiga Novoga Zavjeta nije nauka ili moral, već osoba Isusa Krista. Evanđelja, Pavlove poslanice, Otkrivenje njega slave jednakim kultom kao i Boga. Krist Isus, Krist Gospodin središte je i dovršenje spasenjskoga Božjeg plana. Osoba Isusova ocrтана svetopisamskim svjedočanstvima, na temelju njegova zemaljskog poslanja, propovijedanja, pashalnog misterija, kristoloških naslova, formula vjere, liturgijskih himana, nuđa pluralizam tumačenja kako kod pojedinih biblijskih pisaca, tako i u duhovnom ozračju prvobitnih kršćanskih zajednica. Sve to bogatstvo izraz je širine otajstva Isusa Krista.

I. Povijesni Isus i Krist vjere

Prije nego što zavirimo u osnovne novozavjetne naglaske o osobi Isusa Krista na temelju iskustva ranih kršćanskih zajednica, nužnim nam se čini baciti letimičan pogled u povijesnu problematiku koja je dovela do suvremenih veoma različitih pristupa Isusu Kristu.

¹ KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Dominus Iesus. Deklaracija o jedincatosti i spasenjskoj univerzalnosti Isusa Krista i Crkve*, izd. KS, Zagreb 2000.

Pod utjecajem prosvjetiteljstva, potkraj 18. stoljeća počinje se u znanosti primjenjivati kritičku metodu u istraživanju povijesti. Tu se metodu primijenilo i na kršćanske izvore, uzimajući ih kao čisto ljudske stvarnosti u stilu ostalih pisanih povijesnih dokumenata. Njezin je začetnik Hermann Samuel Reimarus (1694.-1768.), prema kojemu "Krist dogme" smatra se "iracionalnim". Na njegovo mjesto dolazi "povijesni Isus" promatran isključivo kao čovjek.² Reakcija na "Krista dogme", nošena snažnim racionalizmom, protegnula se na čitavo 19. stoljeće i trajala do početka 20. Razdoblje je to liberalne teologije čija je krilatica bila: "Vratiti se čovjeku Isusu iz Nazareta." Tražeći Isusa iz Nazareta, potpuno se odbacuje dimenzija vjere. Zadaća povijesti je istraživati gole činjenice (*bruta facta*), određivanjem vremena, razdoblja i uzroka. Procesom objektivacije povjesničar se maksimalno treba kloniti predrasuda i subjektivnosti i usmjeriti se na svoj objekt. Povijesne činjenice su ono što se na temelju sigurnih podataka može dokazati.³ Slijedeći tu metodu, cilj što ga povjesničar sebi postavlja sastoji se u što je moguće objektivno točnijoj rekonstrukciji prošlih događaja, predstavljajući stvarnost iz prošlosti poput fotografije.⁴

Radikalna reakcija na takvo poimanje povijesti dolazi također iz krugova liberalne teologije s Martinom Kählerom (1835.-1912.),⁵ koji ustaje protiv liberalnih istraživanja o Isusovu životu u 18. i 19. stoljeću, koja su u traganju za povijesnim Isusom bila dovela do potpunog razaranja "Krista vjere". Kähler je vidio - i danas svi drže da je vidio pravo - da to razaranje konstruira jednog "povijesnog Isusa" koji je često imao tek malo ili nikakve veze s povijesnim Isusom kakav nam se iznosi u Evanđeljima. Bio je to nagovještaj otvaranja puta prema kerigmatskom Kristu, na čelu s Rudolfom Bultmannom (1884.-1976.). Povijesna stvarnost pripada ljudima, napominje Bultmann, i svi u njoj nekako

- 2 H. S. REIMARUS, *Von dem Zwecke Jesu und seiner Jünger* (tal. *Dello scopo di Gesù e dei suoi discepoli*). To je sedmi sveščić djela koje je objavio G. E. LESSING pod naslovom: *Fragments eines Wolfenbüttelschen Ungenannten* između 1774. i 1778. godine (tal. izd: *I frammenti dell'anonimo di Wolfenbüttel pubblicati da G. E. Lessing*, Bibliopolis, Napoli 1978). Izvorni naslov Reimarusova rukopisa koji sadrži oko četiri tisuće stranica glasi: *Apologie oder Schutzschrift für die vernünftigen Verehrer Gottes* (Obrana ili spis u obranu razumskih poklonika Boga).
- 3 Kritičku analizu ovog poimanja povijesti vidi u radovima: R. ARON, *Introduction à la philosophie de l'histoire*, Paris 1938.; H. I. MARROU, *De la connaissance historique*, Paris 1964.; P. RICOEUR, *Histoire de la vérité*, Paris 1964.; H. DRAY, *Philosophy of History*, New Jersey 1964.
- 4 P. GRELOT, *La vérité dans l'Écriture*, u: *La Bible, Parole de Dieu*, Paris 1965., str. 96-134.
- 5 M. KÄHLER, *Der sogenannte historische Jesus und der geschichtliche biblische Christus*, München 1892; *Dogmatische Zeitfragen*, 3 vol. (1898-1913).

trebamo sudjelovati, jer u njoj i od nje živimo. Istinska povijesna (*geschichtlich*) činjenica ima trajnu vrijednost i nju se ne promatra samo u odnosu na prošlost, već naročito u odnosu na sadašnjost, štoviše na moju sadašnjost, jer se mene tiče. Povijest, kao književni rod, nije fotografiranje golih činjenica, nego je ona u razumijevanju povijesnih činjenica u konkretnoj ljudskoj stvarnosti.

Nova hermeneutska koncepcija povijesti primijenjena je i na shvaćanje evanđelja tzv. školom povijesti oblika (*Formgeschichte*). Navještaj Isusa kao Krista povijesna je istina evanđelja: kerigma i povijest se spajaju. Bultmann je u tom spajanju radikalniji. Prema njemu cjelokupna spasenjska stvarnost proizlazi iz "smisla": smisao čini da jedna činjenica postane "događaj", oslobađajući dotičnu činjenicu mrtvog slova. Kerigma (*navještaj*) čini da "činjenica Isus" postane "događaj spasenja". Ne spašava nas povijesni Isus ili Krist po tijelu, nego nas spašava "Krist vjere" i na toj se vjeri stvara kršćanstvo. Prema Bultmannu, nije dopušteno ići ponad kerigme da bi se otkrilo i pronašlo povijesnog Isusa. Onaj koji živi, koji me interesira, samo je Krist kerigme, Gospodin vjere. Samo trajna aktualnost propovijedanja doprinosi pomirenju svijeta.⁶

Kao što je vidljivo u Bultmannovoj koncepciji postoji radikalniji diskontinuitet između "čina", događaja prošlosti (*historisch*), kao golog čina koji je izvan naše sadašnjosti, i "vjere" koja je povijesna (*geschichtlich*) kao sadašnjeg "događaja" koji se ostvaruje propovijedanjem kerigme. Niti je povijesna kritika istraživanjem povijesti oblika (*Formgeschichte*) u stanju nešto više saznati o Isusu iz Nazareta, a niti vjera ima potrebu za takvim ljudskim temeljem, jer nema spasenja izvan vjere u navještaj (*kerigma*). Na taj je način Bultmannovo doba označilo dekadenciju istraživanja povijesne činjenice Isusa.

Ne može se zanijekati opravdano značenje što ga Bultmann pridjeva Kristu vjere. No, taj njegov pristup Kristu vodi u unilateralnost jer Kristu vjere otkida bitno obilježje. Naime, "Riječ je tijelom postala" ne precizno u kerigmi, kako zastupa Bultmann, nego u Isusu povijesti. Kršćanska vjera je vjera u Riječ Božju koja je postala događaj u povijesnom Isusu. Isus koji prethodi Pashi i Krist nakon Pashe čine jedinstvo.

Nakon ovog kerigmatskog vala što ga je pokrenuo Bultmann, već 1952. god. jedan od njegovih učenika, Ernst Käsemann napisao je: "Sav Novi Zavjet tvrdi da u Pashi apostoli nisu prepoznali neko nebesko biće, ili neku apstrakciju, poput dogmatskih teza, već Isusa kao takvog. Krist u

6 R. BULTMANN, *Die Bedeutung des geschichtlichen Jesus*, u: *Glauben und Verstehen*, I, Tübingen 1933., str. 208; ISTI, *Das Verhältnis der urchristlichen Christusbotschaft zum historischen Jesus*, Heidelberg 1961., str. 27; ISTI, *Das Urchristentum im Rahmen der Antiken Religionen*, Zürich 1949.

kojeg se vjeruje i kojeg se propovijeda nakon Pashe u kontinuitetu je s onim kojeg se zove Isus povijesti, bez kojega, prema misli prvobitnoga kršćanstva, vjera i propovijedanje bili bi lišeni smisla.⁷ Ove su riječi obilježile početak poslijebultmannovskog razdoblja, a znače promjenu u tom smislu što predstavljaju povratak povijesnom Isusu ne samo u protestantskoj nego i u katoličkoj teologiji (B. Rigaux, F. Mussner). No, za razliku od istraživanja "povijesnog Isusa" iz doba prosvjetiteljstva, sada iz samog srca vjere kreće se prema stvarnom događaju u vremenu, tj. "činjenici Isus". Spisi Novoga Zavjeta pripovijedaju, razglasuju kerigmu Krista u ozračju zemaljskog života Isusova (*Sitz im Leben*) i njegova navještaja. H. Schürmann veoma je uvjerljivo pokazao da je tradicija Isusovih riječi oblikovana prije Pashe, u zajednici učenika okupljenih oko učitelja, koji su na temelju tih Isusovih pouka njega navješćivali u svojim misijskim pohodima.⁸ Riječi Isusove i njegova osoba bili su duša prijepashalne zajednice Isusovih učenika. U evanđeoskim materijalima neprestano nailazimo na riječi koje nedvojbeno ukazuju na razdoblje koje prethodi Pashi. Prvi *Sitz im Leben* evanđeoskih spisa nedvojbeno počiva na Isusu u prijepashalnoj apostolskoj zajednici. Istina da oni pripovijedaju i tumače prošlost polazeći od uskrsnog događaja i pashalnog iskustva, ali to ne umanjuje njihovo zanimanje za prijepashalnu povijest. Sadašnja nastojanja oko povratka povijesnom Isusu, koja su se pojavila kao reakcija na Bultmannov radikalizam, ne zaboravljaju da tog povijesnog Isusa susrećemo samo u kerigmi, a to znači po vjeri. "Povijesnu datost nije nam moguće upoznati prije kristološke, već samo polazeći od kristološke."⁹ Problem povijesnog Isusa tako postaje hermeneutski ključ kristologije. Naime, povijesno Kristovo stanje bilo je u funkciji njegova proslavljena sadašnjeg stanja, pa "bez proučavanja onoga vremenitog stanja Kristove pojave ne možemo uopće sagraditi kristološkog traktata. Kao što je Krist kroz ono stanje došao do ovog sadašnjeg slavnog stanja, tako i mi dolazimo do znanja o Kristu kakav je sada kroz proučavanje njegova prolaza kroz našu fenomenalnu povijest".¹⁰

7 E. KÄSEMANN, *Probleme neutestamentlicher Arbeit in Deutschland*, u: *Die Freiheit des Evangeliums und die Ordnung der Gesellschaft*, Göttingen 1952.

8 H. SCHÜRMAN, *La tradizione dei detti di Gesù*, Paideia, Brescia 1966.

9 W. MARXEN, *Anfragsprobleme der Christologie*, Gütersloh 1960., str. 18.

10 T. ŠAGI-BUNIĆ, *Kristološki traktat poslije Drugog vatikanskog sabora*, BS 38 (1968.) 150 (147-156). "Ne samo da nam je Krist svojim povijesnim bivovanjem među nama objavio što on jest, nego je njegov prolazak kroz našu fenomenalnu povijest bio pravo ostvarivanje onoga što sada jest. Ono što On sada jest proizašlo je iz onoga što je bio, ono što sada izvodi plod je onoga što je tada izveo", isto mj.; usp. G. EBELING, *Die Frage nach dem historischen Jesus und das Problem der Christologie*, u: *ZThK* 56 (1959) 24.

2. Sadašnje zanimanje za povijesnog Isusa

Suvremeni čovjek živi u društvenom okruženju, ovisan o strukturama koje su u stalnom napretku. Osjećaj za govor vjere može biti valjan ako dodiruje čovjeka u njegovoj konkretnoj stvarnosti i ako tu stvarnost suočimo s ljudskom i povijesnom stvarnošću Isusa iz Nazareta. U današnjem sekulariziranom društvu nalazimo se pred stvarnim izazovom redukcioniističke kristologije. Naime, slika Boga izvan Isusa Krista ne govori više suvremenom čovjeku. Jedini Bog koji ostaje je Isus iz Nazareta koji je dio naše povijesne stvarnosti, tjeskobne i krhke.¹¹

Problem se još zaoštrava pitanjem kako navješćivati Krista u društvu u kojem je čovjek iskorištavan, obespravljen, koji jedva da je čovjek. Kako Boga navješćivati kao Oca u nečovječnom svijetu? Kao odgovor pomalaju se politički aspekti povijesnog lika Isusova, poput pokreta 'Isusova revolucija', koji po strategiji američkog marketinga proklamira "prijateljstvo" koje se uspostavlja između mladih Amerikanaca i Isusa. Za mnoge mlade ljude Krist crkvenih institucija zarobljenik je tih struktura. Zato Krista treba osloboditi od Crkve kako bi opet mogao slobodno propovijedati.¹² Odbacuje se ne samo crkveno propovijedanje o Isusu već i tradicionalne teološke sadržaje. Za takve mlade Isus je čovjek koji kruži cestama svijeta, blizak je čovjeku i po mjeri je mladih. Bog se vraća na zemlju u Isusovoj osobi jer "čovjek ne zna njome hodati, kažu mladi, a čovjeku su potrebna čudesa".¹³ Za mlade sličnih nazora Isus je životni ideal i stvarnost oslobođenja.

Sedamdesetih godina 20. stoljeća u marksističkim krugovima nalazimo oduševljenje za čovjeka Isusa kao socijalnog i humanističkog reformatora. Isus u svom čovještvu, svojim izborima i vrednotama, općenito svojom sekularnom optikom, postaje veoma privlačna ponuda za ideologe humanizma marksističke inspiracije, kao što su L. Lombardo Radice,¹⁴

11 Jedan od vodećih predstavnika "radikalne teologije" i redukcioniističke kristologije jest William Hamilton koji "novi" identitet kršćanina opisuje kao: "biti, na neki način, ljudi bez Boga, ali s nadom (...). Vjera je za mnoge od nas, mogli bismo kazati, potpuno eshatološka (...), vapaj odsutnome Bogu". Ono što ostaje, kada se Boga izgubi, jest utjecati se Isusu, modelu i simbolu solidarnosti i ljudskog bratstva. Usp. W. HAMILTON, *La nuova essenza del cristianesimo*, Queriniana, Brescia 1969.; na toj je redukcioniističkoj kristološkoj crti i J. T. ROBINSON, *Il volto umano di Dio*, Queriniana, Brescia 1974.

12 Usp. W. KROLL, *Jesus Revolution, "Gesù viene"*, Ed. Paoline, Bari 1973; W. VON LOJEWSKY, *Jesus poeple o la "religione dei bambini"*, Ed. Paoline, Bari 1973.

13 S. ZAVOLI, *In nome del Figlio*, SEI, Torino 1972., str. 185.

14 "Znam sigurno da onog dana kad više nitko ne bi vjerovao u Presveto Trojstvo, nauk Isusa, sina čovječjega, njegov život i njegova smrt sačuvali bi sve svoje značenje za sveukupno čovječanstvo", L. LOMBARDO RADICE, *Figlio dell'uomo*, u: *Marxisti*

R. Garaudy,¹⁵ M. Mahovec,¹⁶ Marksistička svjedočanstva poprimaju jasne srodnosti s Kristom teologije oslobođenja,¹⁷ te pokazuju kako ateistička kultura nije mogla zaobići Isusa, već ga je postavila za model i nadahnuće zauzetog političkog i društvenog života. Neke vrste socijalističkog Isusa nalazimo u pučkom razmišljanju naroda koji je suočen s teškim radom, trpljenjem, siromaštvom i društvenim nepravdama i to u kontekstu kritike povijesne Crkve koja se povezala s moćnicima, a zaboravlja svoje skromne početke i ne mari za otvorenost prema napretku, jednakosti i pravednoj podjeli materijalnih dobara.

Slika Isusova kako se pokazuje iz ovih ispitivanja pokazuje da je Isus važna osoba, da je aktualan u svom moralnom naučavanju, u svojoj ponudi oslobođenja i solidarnosti s otuđenim čovjekom. Riječ je o nedvojbeno zakonitom povratku povijesnog Isusa. No, ta slika Isusa dvosmislena je i jednostrana, suviše individualistička, gotovo bez božanskog obilježja i posve je odijeljena od crkvene zajednice. Nužna je njezina provjera i korekcija na temelju prvobitnog kršćanskog navještaja sadržanog u Novome Zavjetu. U svjetlu Biblije otkrivaju se vrijednosti i granice suvremenog Isusa. Riječ Božja odgovorit će nam kada jedan kršćanin može smatrati da je susreo Krista na autentičan način i otvorio mu prikladan prostor u svom životu.

---

di fronte a Gesù (a cura di I. Fetscher - M. Machovec), Queriniana, Brescia 1976., str. 27. "Svi temeljni događaji života Isusova, koji su postali bazičnim simbolima kršćanske vjere, mogu se prereći u čisto humanistički i laički govor", *isto*, str. 23.

- 15 "Ljudi Crkve, vratite nam Isusa Krista", usklik R. Garaudy (*Le Monde*, 24. XII. 1969.), odraz je želje za povratkom autentičnog Isusa, oslobođena stoljetne prašine, kako bi dao značenje življenju: "Njegov život i smrt i nama pripadaju, svima onima kojima te stvarnosti imaju neki smisao", ISTI, *L'Homme de Nazareth*, u: *Evangile aujourd'hui*, 1969., str. 12. "Čini mi se da je nepobitna pouka koju nam Krist daje upravo zahtjev ljubavi, prema kojoj nemamo nikakva kriterija, ali iskustvo koje životno osjećamo kao snagu koja nas otvara. U njoj kao i na drugim područjima Isus se javlja kao osloboditelj: ne da bi on mislio navijestiti neki politički ili moralni program, već time što je stavio u pitanje sve vrednote koje su do tada bile na snazi. Prekida sa svakim određenim sustavom", ISTI, *Fede e rivoluzione*, u: *Marxisti di fronte a Gesù* (a cura di I. Fetscher - M. Machovec), Queriniana, Brescia 1976., str. 41.
- 16 Prema ovom autoru marksisti bez dvoumljenja sebe smatraju zakonitim baštinicima i braniteljima Isusove stvari, shvaćene kao posvemašnje darivanje bližnjemu, posebno patnicima, socijalno ugroženima i slabima, te zaključuje: "U slučaju kad bih trebao živjeti u svijetu koji bi bio u stanju posvema zaboraviti 'interes za Isusa', radije ne bih više živio", M. MACHOVEC, *La "causa di Gesù" e l'autoriflessione marxista*, u: *Marxisti di fronte a Gesù* (a cura di I. Fetscher - M. Machovec), Queriniana, Brescia 1976., str. 134.
- 17 G. GUTIÉRREZ, *Praxis de libération, théologie et annonce de l'évangile*, u: *Concilium* 96 (1974) 65-66.

3. Isus Krist u svjetlu Novog Zavjeta

Pristup sagledavanju biblijskog sadržaja o Isusu Kristu ima za cilj uočiti bogatstvo i širinu perspektive i s druge strane upozoriti na jednostranost suvremenih pristupa povijesnom Isusu.

Prvi pokušaj zaokruženog ocrtavanja osobe Isusa Krista počinje od Isusa iz Nazareta u sveukupnom zemaljskom tijeku njegova života. Možemo taj pokušaj nazvati pristup odozdo prema gore ili ascendentni pristup. Cilj toga puta je vjera u Krista Gospodina. Vjermički tijek prvobitne zajednice opisan je u prologu Prve Ivanove poslanice: "Što bijaše od početka, što smo čuli, što smo vidjeli očima svojim, što razmotrimo i ruke naše opipaše o Riječi, životu - da, život se očitova i vidjeli smo i svjedočimo, i navješćujemo vam život vječni, koji bijaše kod Oca i očitova se nama - što smo vidjeli i čuli, navješćujemo vama da i vi imate zajedništvo s nama. A naše je zajedništvo s Ocem i sa Sinom njegovim Isusom Kristom" (1Iv 1, 1-3). U ovom svjedočanstvu čulni glagoli: čuti, vidjeti, dodirnuti izražavaju iskustvo koje nadilazi fenomenalne podatke i imaju duboko značenje. Dodir svjedoka temeljan je za izgradnju vjere. Djela Apostolska i Evanđelja imaju sličan okvir. Zemaljsko poslanje Isusa iz Nazareta kroz čudesa i znakove, njegovo raspeće koje su izvršili ljudi, zatim uskrsnuće Božjom snagom izvedeno, i na koncu navještaj vjere na temelju svjedoka, Petar u svom govoru zaključuje riječima: "Toga Isusa kojega vi razapeste Bog je učinio i Gospodinom i Kristom" (Dj 2, 36; usp. 2, 14-39; 3, 13-26; 10, 36-43; 13, 17-41). Zoran je u ovoj shemi prijelaz od Isusa iz Nazareta u njegovoj povijesnoj individualnosti i njegovu zemaljskom hodu među ljudima, prema proslavljenom Kristu, Gospodinu, Spasitelju i darivatelju Duha. "Memorija, spomen na povijesnog Isusa izvršio je odlučujuću ulogu u rađanju kristološke vjere učenika, jer je ponudio vezu između samoga Isusa i interpretacije vjere koju su učenici učinili nakon uskrsnuća. Zahvaljujući tome, kristološka vjera Crkve vraća se uistinu natrag, oslanjajući se na Isusa povijesti i u njemu nalazi vlastiti povijesni temelj."¹⁸ Na tom putu otkriva se djevičansko začeće Isusovo (Mt 1, 18-20; Lk 1, 34-35), njegova preegzistencija i veza sa svemirom (Iv 1, 1-18).

Drugi je pokušaj i drukčiji put otkrivanja Krista koji slijedi sv. Pavao, duboko obilježen susretom s Kristom na putu u Damask. Za Pavla na prvom je mjestu slika Gospodina koji je postavljen Sinom Božjim u snazi po Duhu posvetitelju (Rim 1, 4). To je Krist proslavljen, živi, koji osobnom snagom prožima Pavlov život (Gal 1, 15; 2 Kor 3, 12). To je put

18 J. DUPUIS, *Introduzione alla cristologia*, Ed. Piemme, Casale Monferrato 1993., str. 59.

odozgor prema dolje ili *discendentni*. Pavlova koncentracija na pashalnog Krista i na njegovu živu prisutnost u Crkvi toliko je snažna da mu ne omogućuje zadržavati se i procjenjivati zemaljskog Isusa s njegovim čudesima i naukom, jer "ako smo i poznavali Krista po tijelu, sada ga tako više ne poznajemo" (2 Kor 5, 16). Događaj uskrsnuća baca svjetlo na smrt Isusovu i to postaje bit kerigmatskog navještaja: "Krist umrije za grijeha naše po Pismima..., bi uskrišen treći dan po Pismima" (1 Kor 15, 3-4). Za Pavla odlučujući su spasenjski čin na križu i uskrsnuće snagom Božjom, na temelju čega Krist zadobiva položaj gospodara nad svim neprijateljskim silama Božjim i istodobno je kao Gospodin vođa svojoj zajednici. Za zemaljske Isusove čine Pavao gotovo da nema interesa.¹⁹ Štoviše, on razlikuje i suprotstavlja dva načina bivstvovanja u Kristu: "po tijelu" i "po Duhu" (Rim 1, 3-4), naznačujući krhkost i smrtnost Isusovu, u suprotnosti s besmrtnim i životnim stanjem proslavljenog Gospodina. Unatoč tome što kršćane poziva da imaju "iste osjećaje koji su bili u Kristu Isusu" (Fil 2, 5), zemaljski Isus ostaje izvan Pavlove optike. Zauzvrat, Pavao upire svoj kontemplativni pogled na misterij uskrslog Krista, izvor života onima koji su s njim sjedinjeni vjerom i sakramentima (Rim 10, 9; Tit 3, 5).

Točka sklada u ovom dvostrukom pristupu Kristu, odozdo prema gore (*ascendentnom*) i odozgor prema dolje (*discendentnom*) ostaje Isus Krist proglašen "Gospodinom". To je naslov koji izražava njegovo proslavljeno stanje i "u onome tko ga nosi pretpostavlja stupanj jednak Bogu".²⁰ Novozavjetna kristologija koja se razvila iz ovog dvostrukog pristupa Kristu u funkciji je rasta vjere, zato je s pravom nazivamo funkcionalnom ili ontičkom kristologijom. Ta kristologija polazeći od pashalne funkcionalne, utemeljene na prvobitnoj kerigmi, razvijala se prema ontološkoj koja se daje razabrati u susljednim novozavjetnim spisima. Sve to svjedoči o nadopunjavanju i međusobnom prožimanju kristologije odozdo i one odozgor, tj. između početnih uzlaznih pristupa otajstvu Isusa Krista i onih silaznih nastojanja zrelije refleksije vjere Crkve. U otkrivanju i izražavanju misterija Isusa Krista u apostolskoj zajednici Novi Zavjet je imao bitno mjesto. On je bio, jest i treba ostati temeljni kriterij (*norma normans*) za svaki pokušaj govora o Kristu.²¹ Unutar-nji dinamizam vjere iz koje je govor o Kristu nastao bio je bitan za razvitak ontološke kristologije iz doba crkvenih otaca koja se počela razvijati kad je kršćanstvo velikim koracima ulazilo u grčko-rimsku kulturu.

19 R. SCHNACKENBURG, *Cristologia del NT*, u: *MS 8* (III/1), 1971., str. 344-345.

20 W. FOSTER, *Kyrios*, u: *GLNT 5*, 1470.

21 J. DUPUIS, *nav. dj.*, str. 109-111, 160.

U razdoblju definiranja trinitarne i kristološke dogme na koncilima Crkve prvih stoljeća, crkveni su oci, unatoč filozofsko-ontološkom rječniku koji su uporabili, imali pred sobom sadržaj otajstva Isusa Krista novozavjetne kristologije koji ih je vodio i kojeg su željeli priopćiti i izraziti rječnikom svoga vremena i kulture. Te kristološke definicije predstavljaju stvaran evangelizacijski doprinos Crkve za prodor i navještaj evanđelja ljudima grčko-rimske kulture filozofskim rječnikom bliskim tim ljudima. Crkveni oci, međutim, ni tada nisu imali drugu nakanu od one koja je vodila prve kršćanske generacije u židovsko-semitskom ambijentu, a ta je izraziti otajstvo bogočovječanke osobe Isusa Krista. Vodeći računa o ovim kriterijima Crkva i teologija danas treba da svoj govor o Kristu i kristološke definicije tijekom povijesti interpretiraju vodeći se temeljnim kriterijem, a to je Novi Zavjet koji ostaje *norma normans* tumačenja dogme.

4. Živjeti u Isusu Kristu

Autori Novoga Zavjeta naglašavaju sad jedan sad drugi aspekt, već prema različitosti teoloških perspektiva: Sin Božji i Sin čovječji (Marko), Davidovski Mesija i Gospodin prisutan u zajednici (Matej), Središte povijesti spasenja (Luka), Utjelovljeni Logos i darivatelj života (Ivan), Proslavljeni Krist živ u Crkvi (Djela Apostolska), Vjerni svjedok i gospodar kraljeva zemlje (Otkrivenje), Veliki svećenik (Poslanica Hebrejima itd.²² No, naročito Ivan i Pavao mistički razrađuju jedinstvo Krista i zajednice i spasenjski utjecaj Krista na zajednicu.

Pavlovska kristologija utemeljena na križu i uskrsnuću Kristovu bitno je soteriološka. Križ ima vrijednost namjesničkog okajanja za grijeh (Gal 3, 12; 2 Kor 5, 14-21), a uskrsnuće je proplamsaj života za sve one koji su se krštenjem priljubili Kristu (1 Kor 15, 45; Rim 8, 9-11). Formula "in Christo" koju Pavao donosi 164 puta naznačuje najintimnije zajedništvo s proslavljenim Kristom. Kršćani su u Kristu kao u ozračju koje ih prožima i oživljuje. Riječ je o prožimanju koje je osobno više nego lokalno, u smislu crkvenosti.²³ To izuzetno jedinstvo vjernika s Kristom uključuje intimno zajedništvo sudbine između članova vjernika i osobe glave. Krist je tu u svojstvu "korporativne osobnosti", ako je predvodnik i predstavnik čovječanstva (Mk 10, 45; Gal 2, 20; Rim 4, 25; 5, 8).²⁴

22 Usp. G. SCHNEIDER, *Cristologia del NT*, Paideia, Brescia 1975., str. 43-44.

23 L. CERFAUX, *La théologie de l'Église suivant St. Paul*, Cerf, Paris 1965., str. 189-190; A. DEISMANN, *Die neutestamentliche Formel "in Christo Jesu"*, Marburg 1892.

24 Usp. J. DE FRAINE, *La concezione della personalità corporativa nella dialettica biblica dell'individuale e del collettivo*, Città Nuova, Roma 1968., str. 23-57.

Zajedništvo s Kristom postiže svoju puninu tek onda kad je postalo relationalno, tj. religiozno i moralno: od egzistencijalnog zajedništva primljenog kao dar na krštenju, ono treba postati etičko zajedništvo života.²⁵ Pavao potiče kršćanina da postane ono što je, tj. da živi po novom stanju koje određuje inkorporacija Kristu. Postavlja tako nekoliko indikativno imperativnih postulata: "Naš je stari čovjek s njim raspet" (Rim 6, 6; 2 Kor 5, 14-17) i onda: "svucite staroga čovjeka s njegovim djelima" (Kol 3, 9; Ef 4, 22); krštenici su obukli Krista (Gal 3, 27), ali im i nalaže: "Obucite se Gospodinom Kristom" (Rim 13, 14); indikativno govori da "Krist stanuje u vama" (Rim 8, 10; Gal 2, 20; Fil 1, 21; Kol 1, 27) ali i potiče: "Da Krist mogne stanovati u vašim srcima" (Ef 4, 17); naglašava u indikativu: "Preoblikovani smo u njegovu sliku" (2 Kor 3, 18), a onda imperativno potiče: "Preobrazite se u duhu" (Rim 12, 2) i obucite se u "novoga čovjeka stvorenog po Bogu" (Ef 4, 24). Riječ je o već i o još ne. Biti u Kristu znači biti dinamično usmjeren prema sve savršenijem zajedništvu s Kristom, a što Pavao označuje čestim izrazima: biti s Kristom, stajati u Kristu (Fil 4, 1; 1 Sol 3, 8), stanovati s Gospodinom (Fil 1, 23; 2 Kor 5, 8). Isus Krist u vjernicima izaziva zauzimanje stava prema njemu, u proporciji sa sviješću kojom svaki posvaja ulogu Kristovu naročito po sakramentima krsta, euharistije i bratske ljubavi. U tom smislu kod novozavjetnih autora dadu se razabrati vitalni stavovi u odnosu prema Kristu: a) vjerovati u Isusa Krista; b) slaviti Krista; c) živjeti u Isusu Kristu.

Vjerovati u Isusa Krista znači doprijeti do Krista. Tom cilju teži propovijedanje apostola i evanđeoski spisi. Kod Ivana "vjerovati u Isusa Krista" javlja se 35 puta. Učvrstiti vjeru u Isusa Krista, Sina Božjega i vjerujući imati život u njegovu imenu (Iv 20, 31) znači odrediti svoj život. Vjerovati je zato pokret prihvaćanja Isusove osobe, a to uključuje prekid s tamom, laži i grijehom (Iv 8, 21-24; 9, 41; 15, 22; 16, 8-11) i "boraviti u Kristu" (usp. Iv 6, 56; 15, 4-7; 1 Iv 2, 6.24.28; 3, 6.24).²⁶

Slaviti Krista imperativni je zahtjev i raspoznajno obilježje vjere prvih kršćanskih generacija. Vjera u Krista u prvobitnim se kršćanskim zajednicama izražava formulama vjere kao odgovorom na kerigmatske formule. Navještaj Krista raspetog i proslavljenog prate ispovijesti: Isus Krist je Gospodin (Rim 10, 9; 1 Kor 8, 6; Kol 2, 6; Fil 2, 11) kao prvo vjerovanje kršćanina. U liturgijskom kontekstu nastaju poklici, dokso-logije i himni kao kristologizirane pohvalnice koje se uzdiže Bogu u ime

25 A. WINKENHAUSER, *La mistica di s. Paolo*, Morcelliana, Brescia 1958., str. 15-25, 123.

26 "Učenik je na neki način otklonjen od sebe i van sebe. Njegovo je boravište i njegovo središte u Isusu", D. MOLLAT, *Jean l'Évangéliste (saint)*, u: *DSp* 8, 235.

Kristovo, u Kristu ili po Kristu (Rim 1, 8; Fil 4, 20; Ef 1, 3; Heb 13, 15; 1 Pt 4, 11). Najviša točka slavljenja Krista je euharistija kao spomen Krista i koja uvodi u zajedništvo s krvlju i tijelom Kristovim (1 Kor 10, 16). Spomen u euharistiji ili euharistija kao spomen nije čisto mentalno vraćanje u prošlost, već unosenje prošlosti kao spasenjske snage u sadašnju stvarnost. To je proklamacija ostvarenog spasenjskog otajstva: "Svaki put kad jedete od ovog kruha i pijete od ove čaše, naviještate smrt Gospodnju dok on ne dođe" (1 Kor 11, 26).²⁷ U euharistijskom memori-jalu spominje se nadasve muka Gospodnja, ali od početaka ona se ne slavi na dan Isusove smrti, tj. u petak nego u dan Gospodnji kad je Gospodin uskrsnuo, u nedjelju (Dj 20, 7). Iz toga zaključujemo da na temelju novozavjetnog plana nije moguće spominjati smrt Isusovu bez spomena uskrsnuća, odnosno bez spominjanja njegove muke u svjetlu uskrsnuća.²⁸

Ove biblijske perspektive glede misterija Kristove osobe bitne su i predstavljaju oslonac i kriterij za svaki osobni pristup Isusu Kristu.

5. Živi susret s živim Kristom danas

Želimo li biti vjerni navještaju vjere prvih Isusovih svjedoka, moramo staviti u pitanje različite današnje kulturne pristupe Isusu Kristu koji su najčešće jednosmjerni i odudaraju od živog susreta s cjelovitim Kristom Novoga Zavjeta. To nas ipak ne smije zbuniti da zaboravimo vrijeme i kulturu u kojoj živimo. Valja nam uložiti napor i tražiti odgovor na pitanje kako otkriti prepoznatljiv lik Isusov za čovjeka danas. To znači da opravdano postavljamo pitanje kako doći do iskustva Krista u naše vrijeme, analognog onom do kojeg su kršćani došli u različitim stoljećima, a što predstavlja živu memoriju Kristova lika u Crkvi u njezinoj dvomilenijskoj povijesti.

5.1. Uključiti Krista objave u suvremeni svijet

Ako svaka kultura i subkultura ima pravo utjeloviti na sebi primjeren način lik Kristov, ipak joj nije dopušteno krojiti Krista po vlastitom ukusu i potrebama. U prošlosti je bilo generacija koje su se zadovoljile

27 J. JEREMIAS, *Die Abendmahls Worte Jesu*, Göttingen 1960., str. 229-246; B. VAN JERSEL, *Alcuni fondamenti biblici dei sacramenti cristiani*, u: *Concilium* 4 (1968) 21-29.

28 J. J. VON ALMEN, *Saggio sulla cena del Signore*, Ave, Roma 1968., str. 60. "Nije velika stvar vjerovati da je Isus umro; to vjeruju i pogani i Židovi i odbačenici; svi to vjeruju. Ali je uistinu velika stvar vjerovanje da je on uskrsnuo. Kršćanska je vjera Kristovo uskrsnuće", AUGUSTIN, *Enarrationes in Psalmos CXX, 6*; CC 40, 1791.

intimističkim i devocionalnim pristupom Kristu. Danas se Isusu pristupa po modelima sekularizma i mističnosti, često zadojene religioznim sinkretizmom. Na Isusa se danas čovjek poziva u traženju oslobođenja i prijateljstva, osmijeha i bratstva. Zakonit je naglasak na čovječstvo Kristovo, nakon dugog razdoblja monofizitskog prikazivanja njegova lika.²⁹ Intimnom radošću kršćanin promatra kako je Isus mladim generacijama prijateljska prisutnost i model ponašanja. Mnogi naši suvremenici prihvaćaju i usvajaju vrijednosti i nauk Isusov. U tom pozitivnom traženju "fenomena Isus" neke bitne crte bliske su i proizlaze iz biblijske objave.

5.1.1. Isus Krist - apsolutna odrednica života

Mnogi naši suvremenici Isusa promatraju u njegovu čovječstvu kao model života koji izuzetno provocira svojim osjećajem za slobodu, dosljednošću i sposobnošću ljubiti. Te ljudske značajke promatranja Isusa u skladu su s putem koji su s Isusom prošli prvi učenici. Susret s Isusom iz Nazareta u njegovoj primjerenoj ljudskosti i poruci dobrodošao je našem dobu, jer izvlači lik Isusov iz maglovite neodređenosti i teoloških suptilnosti i čini ga izazovnim za čovjekove istinske vrijednosti.

Krivo bi, međutim, bilo svoditi Krista na unutarstvjetsku sferu, pripisivati mu izuzetne ljudske značajke, stvarati od njega moralnog vođu čovječanstva tipa Sokrata, Konfucija, Bude i sličnih drugih religioznih velikana.³⁰

Prepoznatljiva činjenica koja Kristu daje jedinstveno značenje je događaj njegova uskrsnuća, potvrđen svjedocima i iskustvom vjere prvih kršćanskih zajednica. U svjetlu uskrsnuća učenici su Isusovi razumjeli da je on imao pravo kad im je za zemaljskog života govorio, jer ga je Bog, njegov Otac, čiju je ljubav nama objavio iz slobodno prihvaćene poslušnosti, uskrisio i izjasnio se njemu u prilog. "Bez pashalnog otajstva Isus nije drugo nego nevino ubijeni zanesenjak koji je propao u svom naumu - a što je motiv ne za nadu već za skepsu i razočaranje."³¹ Događajem uskrsnuća on postaje Sin Božji proslavljen uz desnicu Očevu i nužni i jedini posrednik spasenja (Rim 8, 34; Mk 16, 19; Dj 4, 12; 1 Tim 2, 5). Tu su stvarnost prvi kršćani preveli u formulu: "Isus Krist je

29 Usp. Y. CONGAR, *Cristo, Maria, la Chiesa*, Borla, Torino 1964., str. 63-64.

30 KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Dominus Iesus. Deklaracija o jedincatosti i spasenjskoj univerzalnosti Isusa Krista i Crkve*, osobito br. 13, 20-21.

31 W. KASPER, *Gesù il Cristo e la sua fede oggi. Problemi e fondamenti dell'odierna cristologia*, u: W. KASPER - J. MOLTSMANN, *Gesù sì, Chiesa no?*, Queriniana, Brescia 1974., str. 30.

Gospodin" (Fil 2, 11), čime su htjeli ukazati na "sadašnje stanje Kristovo koje je započelo njegovim uskrsnućem i uzdignućem uz desnicu Očevu, a što predstavlja središte vjere prvobitnog kršćanstva. Tvrdnja prema kojoj Krist sada vlada nad sveukupnim kozmosom, sve mu je podvrgnuto na nebu i na zemlji, povijesni je i dogmatski nukleus kršćanskog ispovijedanja".³² Ova proklamacija vjere kvalitativan je skok u odnosu na humanističke poglede na Isusa, ako se njegovu čovječstvu priznaje da je "Bog s nama" (Mt 1, 23), tvorac je života, nužni Spasitelj, odlučujuća vrednota koja ujedinjuje ljudsko življenje (Dj 3, 15; 5, 31; Heb 2, 10-12; Gal 2, 20).

Današnjem je čovjeku neophodno slijediti trag prvih kršćana, priznavajući Isusu i prepoznavajući u Isusu Krista Gospodina, središte spasenjskoga plana Božjega. Jedna obična "isusologija", reducirana na njegovu ljudsku pojavnost, nedovoljna je za razumijevanje jedinstvenog značenja Isusa Krista, pravog Boga i pravog čovjeka u povijesti.

5.1.2. Isus Krist živ u Crkvi

Simptomatična je jedna suvremena krilatica u vezi s Kristom: "Isus da, Crkva ne." Ona ukazuje na prihvaćanje Isusa iz Nazareta a otklanja navještaj Crkve, ponekad u polemičkoj kritici institucionalne Crkve koju se krivi da zastire svog utemeljitelja umjesto da ga proklamira. Neosporno je da se Crkva treba neprestano obnavljati (*Ecclesia semper reformanda*). Ona je ponekad u svojim sinovima i odredbama više zaklanjala nego objavljivala istiniti lik Kristov. Unatoč tome, veza Krista i Crkve je bitna i vjera u Krista neprestano je povezana s apostolskim svjedočenjem koje se prenosi i posadašnjuje u kršćanskoj zajednici.

Krist je nerazdvojjiv od Crkve. Naime, iz Novog Zavjeta na opipljiv način slijedi da je Krist ne samo naš brat i učitelj života, nego je i počelo opravdanja i glava Crkve. Za svoga zemaljskog života okružio se skupinom učenika, među kojima su "dvanaestorica", te izjavljuje da je Ocu milo dati kraljevstvo upravo ovom "malenom stadu" (Lk 12, 32). Njima, koje ponekad naziva "moja Crkva" (Mt 16, 18), Isus objavljuje otajstva kraljevstva (Mt 13, 10-17). Toj Crkvi povjerava odgovorne kojima daje široke ovlasti (Mt 16, 18-19; 18, 18) s posebnim zadatkom naučavanja, krštavanja, otpuštanja grijeha i trajnog nastavljanja pashalne večere (Mt 28, 19; Iv 20, 23; Lk 22, 20). S njima se poistovjećuje: "Tko vas sluša, mene sluša. Tko vas prezire, mene prezire" (Lk 10, 16) i njima osigurava svoju trajnu prisutnost: "Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta" (Mt 28, 20). Isus moli za jedinstvo svojih učenika (Iv 17, 20-21) i umire zato da okupi raspršene Sinove Božje (Iv 11, 52).

32 O. CULLMANN, *La fede e il culto della Chiesa primitiva*, Ave, Roma 1975., str. 116.

Pavao opisuje Crkvu kao narod Božji (Rim 9, 25-26; 2 Kor 6, 16), tijelo Kristovo (Kol 1, 22-24; 1 Kor 12, 12-27; Rim 12, 5; Ef 1, 22-23) i hram Duha Svetoga (2 Kor 6, 16; Ef 2, 22) ispunjen bogatstvom božanskog života. Krist je prisutan u Božjem narodu kao glava tijela, tj. Crkve (Kol 1, 18). Iz toga slijedi nerazdruživ odnos između Krista i Crkve. Krist je prisutan u Crkvi time što izliva u nju život i spasenje u Duhu i stvara jedinstvo u njoj. Sa svoje pak strane Crkva utjelovljuje prisutnost Kristovu u svijetu. Nikome stoga nije dano da odijeli Krista od svoje Crkve. Budući da su kršćani "kršteni u jednom Duhu i oblikuju samo jedno tijelo" (1 Kor 12, 13), trebaju sačuvati "jedinstvo Duha svezom mira" (Ef 4, 3). Crkva osigurava identitet Krista, a Krist osigurava identitet Crkve.

U tom svjetlu razumljivo je da mnogi kršćani na pitanje: "Zašto ostati u Crkvi?", znadu u planu Božjem i u povijesti naći razloge ostati u njoj. H. Urs von Balthasar odgovara da ostaje u sadašnjoj Crkvi "jer u njoj prepoznaje lice drevnog katolištva svojim milosnim darovima i svojim poniženjima, jer mi ona kao Crkva apostola... može pružiti kruh i vino života", jer je "ona Crkva svetih" koji svjedoče o ostvarenju mogućnosti kršćanskog totaliteta. "Umjesto da se zaustavljamo na ekshibicionističkoj kritici, na meni je, na nama je djelovati da Crkva bolje odgovori svojoj stvarnoj nakani."³³

Budući da je Krist utemeljitelj Crkve i glava Crkve, ne smijemo odvojiti prvog od druge, već živjeti suodnos vjere, ljubavi i života s Kristom u zajedništvu braće, kojem Uskrsnuli pruža najjače povijesno posredništvo "kao sakrament i sredstvo tijesnog jedinstva s Bogom i jedinstva svega roda ljudskoga" (LG 1).

5.1.3. Isus Krist nudi temeljne odrednice života

U novozavjetnim knjigama ne nalazimo samo Krista okružena uskrsnom slavom i kao glavu Crkve. Pridemo li im polazeći od ljudskog stanja u globalu s problemima ljudi, njihovim zahtjevima i očekivanjima, otkrivamo da Isus u svojoj osobi na zgusnut način sadrži toliko bogatstvo značenja, da nudi rješenja za najdublje ljudske želje i pruža široke mogućnosti poticaja, izazova, nadahnuća. Tu se nesumnjivo otvara prostor za različit pristup Kristu, ponekad utemeljen a ponekad pretjeran.

33 H. U. VON BALTHASAR, *Punti fermi*, Rusconi, Milano 1972., str. 321-322. "Potrebno je ostati u Crkvi, jer 'alternative' - druge Crkve, bez Crkve - nisu uvjerljive; privremena evazivna rješenja uvode u izolaciju pojedinca ili pak u novu institucionalizaciju; no, nadasve zato jer 'stvar Isusa Krista' uvjerava i jer je crkvena zajednica ostala i ostaje kao sredstvo služenja stvari Isusa Krista", H. KÜNG, *Essere cristiani*, Mondadori, Milano 1976., str. 594-595.

Suvremene kristologije, osobito one koje polaze od promatranja Krista kao čovjeka budućnosti, prikazuju ga kao "novi bitak" (P. Tillich), "središte povijesti spasenja" (O. Cullmann), "snagu budućnosti" (W. Pannenberg), "biće za drugoga" (D. Bonhoeffer), "ljudsko lice Boga" (J. M. Robinson). Tu su i pokušaji aktualizacije Krista u ruhu političkog revolucionara ili socijalnog reformatora, s očitim iskrivljivanjem biblijske slike Krista. Dovoljno je minimalno poznavanje evanđelja za zaključak "da puška u ruci otkupitelja svijeta ne bi bio prikladan sakrament".³⁴

Uza sve ove moguće pretjeranosti zakonito je postaviti pitanje u kojoj je mjeri Isus čovjeku današnjice znak i ponuda rješenja njegovih osobnih i društvenih problema. Tko se raspoloživim duhom približi tekstovima Novoga Zavjeta s radošću otkriva da Isus iz Nazareta za odlučujuće probleme ne nudi parcijalne odgovore, već perspektive koje zahvaćaju sav ljudski život u svojim temeljnim pravcima i za nj pruža cjelovito značenje. Te perspektive možemo formulirati u nekoliko tvrdnji.

- *Isus čovjeku otkriva autentično lice Boga.* Isus poznaje intimne tajne božanskog života. Objavljuje nam da Bog nije samac, već zajedništvo ljubavi Oca, Sina i Duha Svetoga.³⁵ Cilj njegova utjelovljenja je objaviti ljudima ljubav Boga Oca. Prema svom Ocu Isus se odnosi beskrajnim povjerenjem, nazivajući ga djetinjim imenom aramejskog podrijetla *Abba*, tata, moj oče, čime je izrazio samu bit svoga odnosa prema Bogu.³⁶ Razlog zašto je Krist postao čovjekom, prema drevnom duhovniku Izaku Sirijskom, u tome je da nam otkrije ljubav kojom Isusov Otac ljubi čovjeka grešnika, da nas "zarobi" tom ljubavlju.³⁷ Zaista je ohrabrujuća istina

34 W. BREUNING, *Was bedeutet Jesus den Menschen von heute?*, u: *Lebendiges Zeugnis*, listopad 1971., str. 10.

35 Konstantu kršćanskog poimanja Boga kao trojstvenog zajedništva božanskih osoba u doba crkvenih otaca na nedvosmislen način ispovijeda Gregorije Nazijanski: "Kad kažem Bog, podrazumijevam Oca, i Sina, i Duha Svetoga", *Oratio XLV, 4, In Sanctum Pascha*, PG 36, 628C.

36 J. JEREMIAS, *Abba*, Brescia 1968., str. 65; usp. M. BORDONI, *Gesù Cristo*, u: *Nuovo dizionario di teologia*, Ed. Paoline, Alba 1977., str. 541-543.

37 "Riječ je Božja obukla ljudsko tijelo kako bi blagošću i poniznošću upravila pogled svijeta prema svome Ocu. Uzašao je na drvo križa za grešnike i predao po mucu svoje sveto tijelo za svijet zato da svijet upozna koliko ga Bog ljubi, zato da se dademo zarobiti Očevom ljubavlju po izobilju naše ljubavi koja izvire iz shvaćanja njegove ljubavi, te da po smrti njegova Sina postane moguća velika moć nebeskoga kraljevstva, a to je ljubav. Razlog smrti našega Gospodina nije bio da nas spasi od grijeha. Jedini razlog njegove muke i smrti bio je da svijet upozna ljubav koju Bog ima prema stvorenju", IZAK NINIVSKI, *Četvrti govor*, 78, u: *Discorsi spirituali*, Ed. Qiqajon, Comunità di Bose, 1305 Magnano 1985., str. 182-183; usp. T. Z. TENŠEK, *Ljubav i milosrđe Boga Oca u misli crkvenih otaca*, u knjizi T. J. ŠAGIBUNIĆ, *Motriti lice Očovo*, izd. KS, Zagreb 2000., str. 87-117. Misao da je razlog

za čovjeka danas da nam Isus otkriva takvo lice Boga, puna sućuti, nježnosti i milosrđa.

- *U Isusu Kristu čovjek prolazi stazu kretanja svoje krajnje sudbine.* "Isus iz Nazareta ne donosi traktat o tome što je čovjek. Načinom kako na čovjeka gleda, objavom svojih odnosa s Bogom, idealom na koji ukazuje za odnose među ljudima, otkriva što je čovjek u Božjem promatranju, koje je, u biblijskoj perspektivi, jedino u potpunosti valjano kad je riječ o definiranju što je čovjek u sebi."³⁸ Isus podvlači vrijednost čovjeka i njegovo središnje mjesto u uređenjima odnosa među ljudima. Bog se brine za ljude (Lk 12, 22-34), sluša ih i ljubi neovisno o njihovoj dobroti ili zloći (Mt 5, 43-48),³⁹ ne želi da se njima instrumentalizira, već želi da svaki zakon ide čovjeku u prilog (Mk 2, 23-28; 7, 1-23). Isus ne zatvara oči pred ljudskim uvjetovanostima, poznaje ljudsku bijedu, slaboće, potlačenosti i krivnje, čovjekovu određenost prema smrti. Prigiba se nad njega i nudi mu povjerenje, ozdravljenje, praštanje i besmrtnost. On je za život i za rast čovjeka. Materijalistima svoga vremena razglašava da je Bog istiniti Bog živih (Mt 22, 30). No, u ponudi Isusova puta čovjek nadasve prolazi stazom kretanja prema definitivnom spasenju. To je život shvaćen kao poslanje ljubavi i služenja, život koji prolazi kroz krize i kroza smrt do konačne proslave u vječnom kraljevstvu. U Isusu ljudskom se srcu otvara obzorje besmrtnosti.

- *S Isusom čovjek preuzima obveze solidarnosti i oslobođenja.* Sav Isusov život predstavlja vapaj za slobodom i nastojanje oko oslobođenja (Lk 4, 16-30). On je "osloboditelj", "čovjek solidaran" koji naviješta jednakost Sinova Božjih, odbacuje svaku diskriminaciju, potlačenu savjest oslobađa tereta zakonskih propisa, ozdravlja bolesne, oprašta grešnicima, obraća grešnike izvlačeći ih iz njihova egoizma, obećava oslobođenje od smrti. Dan za danom bori se protiv religije okružene kultom i otvara prostor za konkretnu ljubav prema bližnjemu u potrebi, i to ne bez uznemirivanja okoline. Druži se s "lošim društvom", prilazi carinicima, prostitutkama, samaritancima i gubavcima da pokaže

---

utjelovljenja Kristova objavljenje ljubavi njegovog Oca prema ljudima zauzima bitno mjesto u misli i pismenoj ostavštini utemeljiteljice Družbe "Kćeri milosrđa" Marije Propetog Petković, vidi: T. Z. TENŠEK, *Povijesne i teološke posebnosti Božjeg očinstva u Marije Propetog Petković*, u zborniku: *Teološki aspekti Božjeg očinstva u životu i djelu Marije Propetog Isusa Petković*, Zagreb 2000., str. 115-136.

38 L. R. MORAN, *Cristo nella storia della salvezza*, Cittadella, Assisi 1969., str. 214.

39 Veoma programatski aktualnu i egzistencijalno izazovnu "egzegezu" ovoga Matejeva teksta dao je V. BAJSIĆ, *Metanoja kršćanskog djelovanja*, u trećem svesku njegovih radova: *Život i problemi crkvene zajednice* (priredio S. Kušar), KS, Zagreb 2000., str. 278-280 (267-281); usp. ISTI, *Hrvatski katolici pred Europom*, u: *isto mjesto*, str. 650.

kako su svi ljudi naslovnici spasenja koje oslobađa. Ova stvarnost nadilazi sliku Isusa kojeg se svodi na čistu interiornost i zatvara u individualističku pobožnost, i za kršćane predstavlja sastojak trajne kritike i provokacije. "Kritika Crkve iznutra je sam Isus. On je kritika neistine o njemu, jer je početak istine o njemu... Da bi se odredilo je li u jednom podijeljenom, tlačiteljskom i u društvu koje otuđuje i sama Crkva otuđena ili nije, je li i ona podijeljena i suučesnica podjarmljivanja drugih ljudi, najpravedniji i konačni kriterij sastoji se u razjašnjenju da li joj je Isus stran, i da li je on Gospodin koji određuje i naznačuje njezin život i strukturu."⁴⁰ Krist koji vodi borbu protiv licemjerja i neumorno se zalaže za čovjeka postaje izazov i poziv pridružiti mu se u oslobađanju svijeta od svake vrste bijede i nepravde, kako bi se u njemu uspostavilo bratstvo i mir.

6. Iskustvo Isusa Krista danas

Povijesna izuzetnost Kristova sastoji se u činjenici da je trajno prisutan u tisućama savjesti. "Kako se čini, mislim da se može kazati da je Isus jedino biće u povijesti koje je imalo povlasticu rađati svece."⁴¹ Sveci su posjedovali duboko iskustvo Krista: mučenici su dali svoj život za njega, a mistici dolazili do toga da su slavili zaruke s njim. Njihova potpuna identifikacija s njim ispunja divljenjem radi ciljeva koje su postigli i utjecaja koje su izvršili. Iskustvo svetaca, međutim, često prate izvanredni i ekstatični fenomeni koji se čine stranima svakidašnjim dometima ljudi danas. Kad čitamo kako je Isus sa sv. Katarinom Sijenskom izmijenio srce i volju ili kako je sv. Ignacije Lojolski uronio u otajstvo Kristovo po mnogim tjelesnim viđenjima, u nama se pokreće osjećaj divljenja više nego želja za nasljedovanjem.

Dostupnijim nam se čini iskustvo Krista koje se ostvaruje ljubavlju i opsluživanjem zapovijedi (Iv 14, 20-21), a što je moguće ostvarivati u zajednici. "Zar ne spoznajete sami sebe (iskustveno znanje): da je Isus Krist u vama?" (2 Kor 13, 5). Ako se pod iskustvom misli "ukupnost čina koji sačinjavaju posjedovanje nekog predmeta, ostvarenje neke prisutnosti, stjecanje neke žive strukture",⁴² slijedi da će iskustvo Krista biti moguće jedino uspije li se utvrditi aktivnost kontakta zajedništva s njegovom prisutnošću.

Tu se nužno nameće problem: Gdje nam je moguće susresti Krista danas? Očito da odgovor može dati samo vjera po kojoj smo, od samog

40 J. MOLTSMANN, *Gesù e la Chiesa*, u: W. KASPER - J. MOLTSMANN, *Gesù sì, Chiesa no?*, Queriniana, Brescia 1974., str. 52.

41 J. GUITTON, *Gesù*, Marietti, Torino 1964., str. 283.

42 J. MOUROUX, *L'esperienza cristiana. Introduzione a una teologia*, Morcelliana, Brescia 1956., str. 8.

Krista, poučeni o odabranim povijesnim posredništvima, kako bi bio moguć iskustveni kontakt s njim. Općenito je moguće utvrditi: budući da je Krist izravno uključen u stvaranje, kozmos je u nekom smislu njegov sakrament. Svako biće nosi njegov odraz i objavljuje ga, i cjelokupna je povijest bremenita Kristom (sv. Augustin). U obuhvatnosti ovog konteksta moguće je izabrati ovo ili ono sredstvo za ostvarenje susreta s Kristom, ne prejudicirajući autoritativno hijerarhiju predloženih vrijednosti iz objave. Čini nam se da bi iskustvo Krista bilo osiromašeno ako se ne bi ostvarila posebno znakovita i aktualna posredništva.

6.1. U crkvenoj zajednici i u sakramentima

Ako je Krist prisutan u svom tijelu a to je Crkva (Ef 1, 23), unutar te zajednice ljubavi i molitve moguće je njega iskusiti. U njoj se nalazi niz posredništava koja omogućuju duhovni susret s Kristom: zajednička molitva koja privlači Isusa u zajednicu (Mt 18, 20), osobe liturgijskih službenika koje djeluju u ime Kristovo (Lk 10, 16; 22, 20), sakramenti i to naročito euharistija u kojoj je Krist istinski, stvarno i bitno (*vere, realiter et substantialiter*) prisutan (Mt 26, 26-28; Iv 6, 53-58). Kristološka struktura sakramenata takva je da se oni ne smiju smatrati samo sredstvima spasenja, nego osobnim susretom s Kristom koji u vremenu ovjekovječuje svoje spasenjske geste oslobođenja od grijeha, praštanja, darivanja Duha, komunikacije života ili ozdravljenja. Iz tih perspektiva provire crkvtovorna kristocentrična duhovnost čiji je cilj dovesti do intimnog i trajnog jedinstva s Kristom dostupnog našim osjetilima.

6.2. U riječi Božjoj

Otkad je Crkva prihvatila evanđelja i apostolske spise kao riječ Božju, priziv na njih postala je među kršćanima uobičajena praksa. Učestalo biblijsko čitanje (*lectio divina*) uvodi nas u "najizvrsnije spoznanje Isusa Krista" (Fil 3, 8). Razmatranje života Isusova često je bio put za upoznavanje njega na unutarnji način, put za nasljedovanje njega i suobličavanja njemu. Težnja za Isusom kao modelom života ostaje prvotan zadatak kršćanina. No, nasljedovanje treba osloboditi mimetičke koncepcije i materijalnog oponašanja. Istinsko nasljedovanje Krista, umjesno projašnjava K. Rahner, "sastoji se u prericanju cjelokupnog unutarnjeg reda vlastitog života u uvijek novu situaciju koja se razlikuje od osobe do osobe. Samo kad nastojimo živjeti istinski svoj život, a ne samo da ga množimo, preuzimajući u sebe samo razrijeđene nacrte, nasljedovanje Krista dostojno je da ga živimo".⁴³

43 K. RAHNER, *Elevazioni sugli Esercizi di S. Ignazio*, Ed. Paoline, Roma 1967., str. 183.

6.3. U čovjeku hramu Kristovu

Ako je Krist hram Božji, u kojemu tjelesno prebiva punina božanstva (Kol 2, 9), i kršćanin je, štoviše svaki je čovjek hram Božji i Duha Svetoga, i prebivalište Krista i stan Duha (1 Kor 3, 16-17; 6, 19; 2 Kor 6, 16; Dj 10, 45-47; Iv 14, 23; Rim 8, 11). Čuvena scena posljednjega suda iz Matejeva evanđelja (Mt 25, 31-46) svjedoči da je bližnji sakrament Krista, ako se On poistovjećuje s najmanjom braćom i smatra da je Njemu učinjen svaki čin ljubavi njima iskazan. Iz toga slijedi da "susrećemo Gospodina u svojim susretima s ljudima, naročito s najsiromašnijima, marginaliziranim i onima koje ljudi iskorištavaju".⁴⁴ Matejev opis Posljednjeg suda Svjetsko vijeće Crkava na skupu "Crkva i društvo" u Ženevi 1966. god. tretiralo je kao "sažetak Evanđelja", a srpskopravoslavni teolog Justin Popović u svom komentaru Matejeva evanđelja nazvao ga je "Sveevanđelje". Nedavno preminuli blage uspomene Tomislav Šagi-Bunić na tom tekstu gradi svoj teološki govor o izgradnji "civilizacije ljubavi". "U tom tekstu, kaže Šagi-Bunić, dana je najsnažnija moguća motivacija za vjerničko srce da svoj život tako usmjeri da uvijek i stalno živi za druge, upravo postane čovjek za drugoga, što znači da ostvaruje ljubav kao afirmaciju života i smisla drugoga čovjeka. Jer kako se vladaš prema drugome čovjeku, tako se vladaš prema samome Sinu Božjemu, dakle, prema samom Bogu!"⁴⁵

6.4. U kozmičkom posredništvu

Ne može se na čovjeka ograničiti prisutnost Kristovu, ako je "u njemu sve stvoreno na nebesima i na zemlji" (Kol 1, 16) i ako je on svojim uskrsnućem nadvisio prostorne ograničenosti⁴⁶ proširujući svoju

44 G. GUTIÉRREZ, *Teologia della liberazione. Prospettive*, Queriniana, Brescia 1972., str. 200.

45 T. ŠAGI-BUNIĆ, *Što ste učinili jednome od moje najmanje braće. Razmišljanje o polazištu civilizacije ljubavi*, u: *Vjesnik Hrvatske kapucinske provincije Sv. Leopolda Bogdana Mandića*, br. 7-8 (1998.) 338-339 (332-344). Ovaj je tekst objavljen i u jubilarnom 100. broju časopisa *Svesci*, izd. KS, Zagreb 2000., 5-14. U ovom prilogu Šagi-Bunić naznačuje važne povijesne etape nastanka govora o civilizaciji ljubavi, temi kojoj je on posvetio posljednjih petnaest godina svoga života (umro je 21. srpnja 1999.). Sažetak Šagi-Bunićeva govora i razmišljanja o civilizaciji ljubavi do 1998. god. objavljen je u njegovoj knjizi *Prema civilizaciji ljubavi*, izd. KS, Zagreb 1998. Posljednji njegovi radovi u kojima se često vraća na tu temu objavljeni su u njegovim knjigama: *Živjeti Kristovim Duhom Svetim*, izd. KS, Zagreb 1998. i *Motriti lice Očeva*, izd. KS, Zagreb 2000.

46 T. ŠAGI-BUNIĆ, *Sadržaj vjere u Isusovo uskrsnuće*, u: *Prema civilizaciji ljubavi*, izd. KS, Zagreb 1998., str. 398-402.

najintimniju prisutnost na kozmos (Ef 1, 9-10; Kol 1, 13-20; Rim 8, 28-30). Teilhard de Chardin je mogao govoriti o "kozmičkom Kristu" kao konačnici prirodne evolucije bića. Bez ulaženja u njegovu specifičnu perspektivu, kršćanin je dužan ispovijedati Krista kao počelo, konac i podupiratelja svih stvari, i nastojati ući u zajedništvo s njim i pomoću kozmosa.⁴⁷ Znakovito je da apokrifno Tomino evanđelje stavlja u usta uskrslog Krista sljedeće riječi: "Ja sam svjetlo nad svim stvarima. Ja sam kozmos. Kozmos izađe iz mene i kozmos se vratio u mene. Rasijeci komad drveta i unutra sam ja, podigni kamen i ispod njega sam ja."⁴⁸

Samo je jedna jedina povijest spasenja (starozavjetna i novozavjetna), a to je i univerzalna povijest ljudi i naroda. Krist u toj povijesti ostvaruje kozmičko jedinstvo svega. Ova rekapitulacija čovječanstva i kozmosa ostvaruje se po Kristu i u Kristu aktivnom transformacijom svijeta i stvaralačkim djelovanjem čovjeka.

Zaključak

U početnim mislima spomenuli smo dva naslova za Krista: *Isus* i *Gospodin* koji odražavaju dvije dimenzije otajstva Kristova, dimenziju povijesti i dimenziju vjere. U njima su prve kršćanske generacije prepoznale identičnost Kristovu. Uskrsnuće Kristovo kamen je međaš ove identičnosti, kao čin pobjede i kao odgovor Boga Oca na patnju i poniženje njegova sluga; uskrsnuće daje smisao životu i smrti Kristovoj, njegovu povijesnom liku koji tako postaje živa i efikasna poruka. Budući da povijesni Isus nije polovica Krista, dok bi druga polovica bio uskrsni Krist, nego je on uvijek jedna te ista osoba s jednom jedinom poviješću (Uskrsni Krist je povijesni Isus, i obratno), želimo li upoznati i razumjeti Isusa u njegovoj istini moramo proći oba puta, tj. čitati povijest unaprijed i unatrag. Ako je povijesnog i rassetog Isusa moguće razumjeti u svjetlu uskrsnuća, važno je poduzeti i obratni put, tj. promatrati uskrsnuće u svjetlu povijesnog i rassetog Isusa.

47 "Ako Krist ostvaruje spasenje, ne samo članova zemaljske Crkve, već svih ljudi, čini se očitim, da treba dopustiti neki njegov utjecaj, pozitivno djelovanje, i na samu povijest svijeta i na zbivanja u samom kozmosu kao takvom. Jer svaki je čovjek dio prirode, on je uronjen u prirodu, pa se jedva može misliti što bi moglo značiti čovjekovo spasenje, i kako bi Krist mogao ostvariti to spasenje, ako to ujedno ne bi impliciralo stanovit utjecaj i djelovanje na čitavu prirodu. Jer, uostalom, Krist je Spasitelj i sve prirode, svega kozmosa", T. ŠAGI-BUNIĆ, *Kristološki traktat poslije Drugog vatikanskog koncila*, BS 38 (1968.) 154; usp. ISTI, *Uskrsnuće u našoj civilizaciji*, u: *Prema civilizaciji ljubavi*, izd. KS, Zagreb 1998., str. 388.

48 M. ERBETTA (a cura di), *Tomino Evanđelje, Logion 77ab*, u: *Gli apocrifi del Nuovo Testamento, Vangeli I/1*, Ed. Marietti, Casale Monferrato 1975., str. 276.

No, autentičnost govora o Isusu Kristu ovisi o središnjem mjestu njegove osobe u životu pojedine osobe. Na svakome je prihvatiti Krista u vlastitom životu, progresivno proniknuti u njegovo otajstvo, poistovjećujući se sve intimnije s njegovom osobom. Na tom putu mnoštvo sredstava pridonosi susretu s Kristom. Posredovanjima o kojima je bilo riječi pridodaju se druga, ona iz prošlosti ili nova koja se otkrivaju, koja otvaraju prostor kršćanskom iskustvu, kao što su vjernička kontemplacija Kristove ikone, izgovaranje imena Isusova prema istočnoj predaji, kristološko-marijanska molitva krunice, pobožnost Križnog puta, povlačenje u samoću, pustinja itd. U svim tim medijacijama temelj treba položiti u Duha Svetoga, njega primiti poučljivim duhom. Duh Sveti nam omogućava razumjeti riječi Isusove (Iv 14, 25; 16, 13-15). On promiče u nama sinovski život u Kristu (Rim 7, 6; 1 Kor 6, 17; Gal 5, 16-25), kako bi nas sve više suobličio Gospodinu (2 Kor 3, 18) i postupno oživio naša smrtna tjelesa (Rim 8, 11). U suvremenoj krizi identiteta osobni, prisani, postojani, iskustveni susret s Isusom Kristom, proslavljenim Gospodinom, glavom Crkve i prisutnim u kozmosu, apsolutno je određenje i jasan putokaz čovjeku na putu prema Bogu, najvišoj stvarnosti koja može zadovoljiti ljudsko nemirno srce.

JESUS CHRIST IS THE SAME YESTERDAY, TODAY AND FOREVER (Heb 13:8)

Summary

This presentation begins with the claim that the faith of the Church, from the very beginnings of Christianity, rests on proclamation of Jesus who is the Lord. It follows then, with the summarized information about the question of historical Jesus and Christ of faith, discussed from the time of enlightenment until today. Afterwards, it points on today's interest in historical Jesus, which obligates the Christians to listen attentively to the thoughts and expectations that today's people have on Jesus. On grounds of the sociological and existential observations, it can be noticed, especially at young generations and socially engaged individuals and groups in society, Christians as well as non-Christians, that the studies of Jesus in his human and social dimension are extremely positive. However, in this captivating speech, Christ's role as the divine and the savior is being neglected and almost completely eliminated. Thus, it is necessary to point out the unity of Christ's humanness and deity. In order to achieve this goal, it is necessary to attempt to find the image of Jesus Christ in the light of the

New Testament. There, we notice a double path, which was used by the first generations of Christians in order to approach Jesus Christ: the ascendant, a.k.a. rising; which is based on personal experience and contact with historical Jesus, where they recognize the glorified Christ and proclaim him convincingly. The other path is the descendant path; a.k.a. the downward way; starting from the glorified and pre-existent Christ, Christians recognize Jesus in the concrete witnessing and are reaffirmed by his historical image. This double path had a goal, which alluded the first Christians to meet Jesus Christ and to live in Jesus Christ. On those basic postulates, the Church thought of and set out the basic dogmatic frames of the faith in Christ, the true God and the true person. The second part of the presentation talks about the attempts of finding the answer to the question of how to achieve the living encounter with the living Christ today, and how to offer Christ to a person of today. In a search for those answers, the readers are advised with few suggestions: 1. to include the announced Christ in the contemporary world; 2. to offer Christ to the world as an absolute regulation of life; 3. to work on an attempt to evangelize, so that Christ may be alive in the Church, in a particular church community and in sacraments, in the word of God, in a person serving as a temple of Christ, and in the cosmic mediation.

Key words: Jesus Christ, historical Jesus, Christ of faith, world, Church, person, salvation.

(Translated by Vanja Ljiljak)